

Сучасний текстиль та інновації у підготовці майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва

Богайчук Людмила Романівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

Research ID: E-4073-2018

E-mail: Luda71@bigmir.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9142-763X>

Борисюк Зінаїда Дмитрівна²

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: Z.Borisyuk@bigmir.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-2356-5480>

У статті висвітлено окремі аспекти навчання та підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва; формування у них уявлення, що сучасний художній текстиль є інноваційним засобом декоративно-прикладного мистецтва і відіграє суттєву роль у формуванні творчої компетентності. Доведено, що актуальною і сьогодні залишається роль художнього текстилю, разом із килимарством і батіком, у соціокультурному й економічному розвитку художнього простору України. Увага до генетичних засад використання українського текстилю, духовного складника орнаментально-знакового килима, через символіку якого представники усіх верств населення намагалися ідентифікувати себе з Україною, є невід'ємним складником становлення компетентності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Обґрунтовано, що не можна забувати давні традиції текстильного мистецтва, важливо відродити їх в оригінальних сучасних формах, сприяти розвитку експериментальних тенденцій, творчо працювати з текстилем у процесі викладання дисциплін циклу «Декоративно-прикладне мистецтво», показати, наскільки перспективним він є у своїй мистецькій та культурній суті, надати аналіз виставкової діяльності як розвитку креативного пошуку, стимулятора творчої діяльності майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва. Завданнями статті є виявити взаємозв'язки та взаємовпливи народного і професійного мистецтва; окреслити роль професійної мистецької освіти в розвитку художнього текстилю України; проаналізувати експериментальні тенденції та концепції сучасного професійного текстилю України.

Зазначено, що мова і стиль українського текстильного мистецтва залежали як від традицій та національних джерел, так і від новітніх течій західноєвропейського мистецтва. Аналіз наявних методологічних підходів до навчання та формування професійної компетентності у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, спрямованих на пошук нових методик удосконалення якості навчання, дає змогу по-новому оцінити ідею інноваційного навчання, викладання та оцінювання. Важливою умовою успішної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва є сформованість у них креативної компетентності, яка включає здатність емоційно сприймати довколишнє середовище, творчо його переосмислювати, обізнаність культурою народів і націй у різні періоди розвитку суспільства, оволодіння загальнолюдськими цінностями, зокрема цінностями творчості, які забезпечують самореалізацію і саморозвиток особистості.

Ключові слова: національні традиції, сучасний художній текстиль, фахівець декоративно-прикладного мистецтва, компетентність, сучасні тенденції.

Вступ. За даними ЮНЕСКО, головним завданням освіти у XXI ст. є надання можливостей усім людям виявити свої таланти і здібності, розкрити свій творчий потенціал. Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні на політичному, соціально-економічному, науковому та культурному рівнях,

¹ старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

² старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

входження її у єдиний європейський простір безпосередньо впливають на розвиток мистецької освіти. Важливим завданням сьогодення є повернути українську культуру та художню освіту в загальноєвропейський контекст, водночас відкриваючи особливості національного розвитку мистецтва, в якому провідну роль у формуванні духовних цінностей відіграє не лише образотворче, а й декоративно-прикладне мистецтво, до якого належить художній текстиль.

Здійснено аналіз провідних експериментальних тенденцій в арт-текстилі Європи та світу, на підставі осмислення авторських творів професійного текстилю України розкрито особливості змін, що відбулися у цьому виді декоративного мистецтва.

З урахуванням актуальності стверджуємо, що оскільки мова і стиль українського текстильного мистецтва залежали як від традицій та національних джерел, так і від новітніх течій західноєвропейського мистецтва, необхідно привернути увагу майбутніх фахівців до генетичних основ українського текстилю як феномену, це невід'ємний компонент як його становлення, так і формування творчої компетентності майбутнього фахівця з декоративно-прикладного мистецтва на засадах інновацій.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття традицій художнього текстильного мистецтва та розгляду його в контексті сприяння розвитку сучасним інноваційно-експериментальним тенденціям, творче опрацювання текстилю в процесі викладання дисциплін циклу «Декоративно-прикладне мистецтво»: обґрунтування, наскільки перспективним є художній текстиль у мистецькому та культурному складниках на засадах аналізу виставкової діяльності та обґрунтувати його як основи методологічних інновацій у розвитку креативного пошуку, стимулятора до творчої діяльності майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва.

Завданнями дослідження є: відродити давні традиції текстильного мистецтва в оригінальних сучасних формах; показати, наскільки перспективним він є за мистецькою та культурно-естетичною формами та суттю; виявити взаємозв'язки та взаємовпливи народного і професійного мистецтва; окреслити роль професійної мистецької освіти в розвитку художнього текстилю України; проаналізувати експериментальні тенденції та концепції сучасного професійного текстилю України.

Матеріали та методи дослідження: було опрацьовано мистецтвознавчі праці, спеціальні праці, присвячені декоративно-прикладному мистецтву, науково-педагогічні дослідження. Для емпіричного аналізу використано метод педагогічних спостережень, результати навчання основ сучасного художнього текстилю та аналізу робіт студентів художньо-графічного факультету, що надало можливість з'ясувати тенденції розвитку сучасного художнього текстилю, підходи до визначення засад формування компетентності фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Методи дослідження: У дослідженні застосовано методи і підходи, що визначаються як інноваційні напрями у мистецькій педагогіці, які надають змогу ознайомитись з історично-мистецтвознавчим матеріалом концептуально-образними основами сучасного художнього текстилю. Герменевтичний підхід передбачав емоційно-ціннісне пояснення мистецтва з урахуванням соціально-культурних традицій, а також особистісного художньо-творчого досвіду особистості (Падалка, 2008); метод мистецького навчання як упорядкований засіб та результат співтворчості в освітньому процесі був спрямований на розв'язання художньо-навчальних і художньо-виховних завдань (Падалка, 2008), формування творчої компетентності на теоретичних засадах у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Результати дослідження. За результатами аналізу досліджень становлення та розвитку декоративно-прикладного мистецтва України (О. Голубець, Т. Печенюк, О. Роготченко, В. Тузов, Т. В. Кара-Васильєва) виокремлюємо, що «національна культура є основним джерелом становлення митця, використання скарбниці національного мистецького фонду сприяє мистецькому розвитку, його здатності глибше і повніше сприймати художні образи, від національного і через національне – до усвідомлення прекрасного в загальнолюдських вимірах» (Т. В. Кара – Васильєва, 2005). Особливу наукову цінність становлять праці Є. А. Антоновича, В. Р. Захарчук-Чугай, у яких зазначено, що «саме декоративно-ужиткове мистецтво на уроках технології виконує специфічну, властиву лише йому функцію..., є джерелом духовного багатства, стимулом активного життя» (Антонович, 1992). У працях З. Чегусової, К. Гончар, які присвячені стильовим пошукам (О. Кульчицька, М. Бойчук, В. Кричевський) на початку ХХ століття, художній текстиль розглядається в контексті його концептуальності та образності, символізму з акцентом на тому, що його створення потребує певного рівня компетентності. З аналізу останніх досліджень і публікацій засвідчуємо, що вчені здебільшого досліджують творчу та художню компетентність. Теоретичні положення компетентнісного підходу обґрунтовано у багатьох працях учених (Л. Алексеевої, А. Байденко, Н. Бібик, І. Беха, Т. Браже, І. Зазюна, І. Зимньої,

І. Єрмакова, О. Кононко, А. Маркової, О. Овчарук, О. Савченко, А. Хуторського тощо). У працях учених мовиться, що важливим і актуальним для сучасної теорії і практики викладання мистецьких дисциплін виступає дослідження можливостей мистецької діяльності в цілеспрямованому розвитку особистості, визначення умов мистецько-педагогічної підтримки означеного процесу та висвітлення напрямів розробки технологічних підходів щодо його здійснення (Падалка, 2008). Проблемам підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва присвячена низка досліджень (Л. Басанець, О. Каленюк, Л. Кондрацька, С. Коновець, В. Орлов, М. Пічкур, О. Смирнова, М. Стась, О. Тюрікова, та інші). З'ясувалось, що вчені досліджували формування ключової художньо – естетичної та креативної компетентностей. За Н. Вересоцькою, творча компетентність майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва має такі компоненти: здатність застосовувати знання сучасної техніки та технології, графічної грамотності, художньо-естетична освіченість, художньо-професійна майстерність, практичні вміння та навички проектної, конструкторської, виробничої діяльності при розробці та виготовленні виробів (Вересоцька, 2019).

Оскільки сучасний український художній текстиль є невід'ємним складником у підготовці фахівців декоративно-прикладного мистецтва нового рівня бачення та образного мислення відповідно до загальноєвропейської та світової якості вищої освіти, то заслуговують на подальші дослідження перспективні інноваційні методологічні підходи до формування творчої компетентності у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва у цьому напрямі.

Обговорення результатів. З огляду на актуальність формування творчої компетентності, аналізу наявних методологічних підходів до формування компетентності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, спрямованих на пошук нових методик удосконалення якості навчання, можливо по-новому оцінити ідею інноваційного навчання, викладання та оцінювання на засадах уваги до сучасного художнього текстилю як інноваційного засобу.

Фактично творчість вітчизняних авторів органічно вписується у пошуки нових пластичних ідей сучасних майстрів текстильного мистецтва Європи ХХ-ХХІ ст. Нині актуальність використання художнього текстилю в педагогічній практиці не викликає сумніву, в більшості освітніх закладів вивчають цей вид творчості, що відкриває широкий перспективи підвищення ефективності освітньо-виховного процесу. Спілкування студентів із творами народного мистецтва, їхня безпосередня участь у самому процесі виготовлення корисних і потрібних речей відіграє суттєву роль для їхнього загального художнього розвитку, створює умови для формування їхньої творчої компетентності.

Зазначимо, що у просторі педагогічної теорії та практики компетентності – як інтегрований результат освітньої діяльності студентів, формуються передусім на основі опанування змісту вищої освіти, набуття певного життєвого досвіду в суспільстві. На нашу думку, творча компетентність – у просторі уваги до сучасного художнього текстилю, є інтегративним поняттям – категорією, що в синтезі поєднує такі види компетентностей: художньо-естетичну компетентність (художньо-естетична компетентність передбачає здатність оперувати наявними естетичними знаннями і поглядами, вміннями у самостійній художньо-творчій та виховній діяльності відповідно до загальнолюдських естетичних цінностей (Гарбузенко, 2015); художньо-творчу компетентність (художньо-творча компетентність зумовлює здатність до неперервного вдосконалення на усіх рівнях навчання та практичної реалізації здобутих знань (Семенова, 2015); креативну компетентність (креативна компетентність включає систему знань, умінь, навичок, здібностей та особистісних якостей, необхідних для творчого вирішення професійних завдань (Вересоцька, 2019:24).

Дослідники розглядають художні здобутки в поєднанні досягнень новітніх течій світової образотворчості з принципами національної естетики. Значний інтерес для дослідження є каталоги всеукраїнських та міжнародних виставок, інтернет-ресурси, що мають простий та швидкий доступ до різноманітних українських та зарубіжних джерел.

Насьогодні декоративно-прикладна творчість є тим могутнім джерелом, де результат навчання - це становлення особистості на базі вивчення декоративного мистецтва. В ефективності цього процесу значне місце посідає декоративно-прикладне мистецтво як засіб формування естетичної свідомості людини, що впливає на інтелектуальну й емоційну сфери і сприяє гармонійному розвитку особистості, допомагає пізнати світ і знайти своє місце в ньому. «Саме декоративно-ужиткове мистецтво на уроках технології виконує специфічну, властиву лише йому функцію, яка полягає в тому, що воно розкриває особистість світ реально-наявної краси, яка вносить естетичну насолоду, відіграє значну роль у формуванні переконань, поглядів, норм і правил поведінки, є джерелом духовного багатства, стимулом активного життя» (Антонович, 1992).

Текстиль (лат. textile - тканина, від texo - ткати) – це прядильно-ткацькі вироби; тканини; пряжа та сировина для них (Тлумачний словник української мови, 2010: 519). Текстиль – загальна назва виробів з натуральних і хімічних волокон, також пряжа і волокна, виготовлюється в процесі ткацтва, плетіння, в'язання, макраме або пресування волокон (повсть, фетр, фелтінг, мереживо). Текстиль є ширшим терміном, тоді як тканина означає шмат текстилю, що може використовуватися для створення виробів у техніках розпису тканин (вибійка, екофарбування, холодний, гарячий і вузликовий батік). Хоча, спочатку тканина була теж зіткана – це текстильний виріб, що утворюється в результаті ткацтва, шляхом переплетення взаємоперпендикулярних поздовжніх та поперечних ниток.

Власне, пропонуване дослідження виокремлює з широкого діапазону текстилю тільки ті ручні техніки, які актуальні у формуванні майбутнього фахівця ДПМ, ті які мають художню виразність і є перспективними для самовираження як художника-прикладного мистецтва. Зазначимо текстильні техніки, які актуальні для освоєння: гобелен, ткацтво, батік (холодний, гарячий, вузликовий, вільний розпис), фелтінг (валяння), текстильний коллаж (аплікація), вибійка (набійка), екофарбування.

У сучасній практиці художнього текстилю актуальними стали ручні техніки, які були винайдені в минулі століття, але за період інтенсивного розвитку промисловості у ХХ столітті, були забуті – це різні техніки ручної вишивки, печворк, валяння із вовни, художній розпис тканин, фактурні пошуки. Технологія виконання сучасного текстилю базується на основі готового текстилю, на основі ниток або волокон, змішаних текстильних технік. Принцип використання готового текстилю покладено в основу таких технік, як батік, аплікація, печворк, фактурне заповнення текстилю. На основі ниток або волокон базуються техніки гобелену, ручного ткацтва, фелтінгу, плетіння різними інструментами (голками, гачком, спицями, пальцями тощо). Сучасний текстиль в Україні перебуває у стані активного наукового переосмислення, у пошуці нових форм існування текстилю та дослідженні традиційних засобів і текстильних технік.

Львівська школа текстилю посідає особливе, провідне місце в українському мистецтві. Засади львівської школи, закладені Н. Паук, О. Риботицькою, О. Парутою-Вітрук, Т. Печенюк, є зразком. Митці відкрили новаторські шляхи, що розвивають концепції синтезу мистецтв, сміливо експериментують і не втрачають, разом з цим, високої культури і витонченого відчуття, укладу тканих виробів народних майстрів. У творах львівських митців художнього текстилю закладено концепції, які визначають структуру композиційної образної побудови твору через призму асоціативного сприйняття джерел традиційного мистецтва, народних звичаїв та обрядів (Стельмащук, 1998).

Новації в текстильному мистецтві ведуть до експериментальної текстильної практики, де поєднуються нетрадиційні техніки з традиційними, звичні матеріали з новими хімічними, синтетичними. На думку Т. Печенюк, модерністські концепції початку ХХ ст., які поглибили розуміння формальних чинників та долучили текстильні першоелементи – волокно, нитку до першооснов творчого мислення, у поєднанні з нинішньою текстуалізацією сучасного мистецтва розширили простір текстилю як мистецтва певного матеріалу (Печенюк, 2010)

Отже, під художнім текстилем слід розуміти художньо-проектну діяльність, спрямовану на розробку текстилю та виробів з нього, де є вираження авторської концепції автора, його світогляду та філософії, що є перспективним напрямом у формуванні майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва.

Педагогічна практика засвідчує, що творчі компетенції як результат інноваційної освітньої діяльності студентів, формуються передусім на основі опанування виражальних можливостей матеріалу, а також засобів зображення і техніки, при цьому студенти прагнуть оригінально, креативно втілювати свої творчі ідеї, що неможливо без заглиблення у творчість майстрів декоративно-прикладного мистецтва. У процесі навчання питомим та актуальним є питання художніх та національних традицій, як художніх заповітів і канонів, відшліфованих часом, який відсіяв усе непотрібне і невиразне (за Антоновичем, 1992).

На нашу думку, для окреслення інноваційних підходів до навчання, необхідно звернути увагу на те, що є сучасним арт-текстилем. Можна відповісти на це запитання, проаналізувавши 9-ту міжнародну бієнале мінітекстилю «Скіфія», яка проходила в м. Івано-Франківську. Було презентовано праці у форматі 2D та 3D, виконані засобами найрізноманітніших технік, технологій та матеріалів як традиційних, так і нетрадиційних, інноваційних, які використовують для створення об'єктів сучасного текстильного мистецтва: ткацтво, батік, метал, фелтінг, квілт, ручний папір, вишивка авторська і традиційна тощо. Крім традиційних матеріалів майстрами органічно залучаються поліетилен, кокони шовкопряда, віск, папір, шнури, сезаль. У 2018 році у Львові проходила Всеукраїнська виставка текстилю «Текстильні інспірації», де було представлено оригінальні твори, що створювалися за

допомогою поєднання багатого арсеналу текстильних технік та матеріалів. Зокрема: ткацтва, гобелену, холодного і гарячого батіку, вільного розпису, вузликової техніки, «шиборі», «нитяк», фелтингу, аплікації, колажу, клеєння, повсті, ліжника, вишивання, а також змішаних, так званих «авторських» технік та їх комбінування. Дотичними дослідження є проблеми пізнання властивостей і особливостей матеріалу, взаємодія об'єму та простору, поєднання традиційних образів та авангардних сучасних тенденцій. Доходимо висновку, що живучість традиції, яка не зникає з появою нового, а співіснує з ним у нових формах, своєрідні метаморфози на шляху розвитку, де тканина, нитка, волокно - унікальні матеріали з потужною енергетикою, які з давніх давен використовуються не лише для побутових потреб, а й дають можливість безмежних мистецьких інтерпретацій (Луковська, 2019) є на сьогодні актуальним у підготовці майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

В освітньому процесі необхідно звернутися і до цікавого досвіду визнаних майстрів текстилю, які разом із класичними традиціями ткацтва майстерно поєднують вишивку, плетіння, в'язання, текстильну мозаїку тощо. Праці провідних світових майстрів текстилю (М. Адамсон, Й. Бальчиконіса, А. Баумане, Е. Вігнере, Л. Ерм, А. Музе, Р. Хеймратса) демонструють високу професійність, вражаюче відчуття фактури матеріалів та тонких колористичних співвідношень.

З'ясовано, що завдяки інтеграційному зв'язку текстилю з іншими видами мистецтва (скульптури, графіки, комп'ютерних технологій) художники створюють оригінальні за стилістикою та образним уявленням твори (текстильну скульптуру, інсталяції, колажі), різноманітні за тематичним напрямом. Творчі пошуки арт-художників доводять складний, неоднозначний характер і динаміку творчого процесу на сучасному етапі становлення декоративно-прикладного мистецтва у різних його проявах і формах. Використовуючи авторські технологічні експерименти, митці прагнуть абсолютизації чистого враження. Творення «образу» художники розуміють як особливу, специфічну сферу пізнання світу, наповнену емоційною змістовністю та філософськими поглядами. Серед творів домінуючими є абстрактні та образно-асоціативні композиції із філософським підтекстом, із характерним інформаційним навантаженням робіт, перевагою інтелектуального та емоційного первнів. Щоб навчити студентів творчо виконувати завдання, треба їх ознайомлювати з доробками сучасних майстрів та творчим процесом художників-абстракціоністів одеської та європейської шкіл. Як зазначає засновник супрематизму К. Малевича, це потребує узгодженості суперечностей, що породжує єдине «естетичне дійство». Геометрія і органіка втілюють полюси єдиної ідеї форми, яка ще до творчого втручання художника має власну екзистенцію (Малевич, 2008).

Через інновації в підготовці майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, цікавимосся їхньою творчістю. Почасти навіть художники-монументалісти робили ескізи для гобеленів: Жан Лурґат (Jean Lurçat), Ю. Єгоров (музей сучасного мистецтва Одеси), Ф. Гундертвасер також архітектор-дизайнер: створив гобелен (KUNSTHAUSWIEN, м. Відень). Тому професійна школа монументалістів близька для фахівця текстилю. Порівняно з народними майстрами, художники-монументалісти задають високу планку, вагомість творчих пошуків, композицій, неординарність знахідок та звичайно вчать високого естетизму, мистецтва (В. Басанець, О. Волошинов, С. Савченко, В. Стрельников, В. Цюпко).

Щодо підходів до програмних інноваційних завдань зазначимо, що сьогоденний світ перенасичений кількістю нових матеріалів, зроблених за новітніми технологіями. А отже, маємо за мету навчити студента мислити креативно, вміти планувати і творчо конструювати в цілому як процес художньої освіти-вдосконалення.

У сучасній освіті інноваційні тенденції у навчанні передбачають набуття компетентностей. У Законі України "Про вищу освіту" Пункт 13 частини першої статті 1 в редакції Закону № 392-IX від 18.12.2019: компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. На наш погляд, такий підхід зобов'язує переглядати підхід до програмних завдань з дисциплін «Декоративно-прикладне мистецтво», «Практикум у майстернях декоративного мистецтва», «Художня творчість» організувати роботу та підготовку майбутніх фахівців за новими стандартами. Новітні технології дають можливість обмінюватись інформацією, етапами процесу онлайн через Microsoft Office 365, Telegram, ZOOM, E-mail тощо.

Виходячи із завдань втілення інноваційних підходів у підготовці фахівців декоративно-прикладного мистецтва, послуговувалися, по-перше, положенням, що в художньому пізнанні як креативному процесі повинні в діалектичній єдності відбуватися споглядання й абстракція, переживання і мислення, розум і уява, логіка й інтуїція студентів, по-друге, що активне використання традицій

народних промислів у навчанні відкриває широкі перспективи підвищення ефективності освітньо-виховного процесу.

Із практики у співпраці з колегами і професійним міжособистісним середовищем було запроваджено метод колективного виконання твору. Такий експеримент-завдання виконувалось здобувачами 3 року навчання спеціальності 023 «Декоративно-прикладне мистецтво». Більше того пропонувалось виконати творчу роботу, в якій необхідно було продемонструвати знання з гобелену, ткацтва, технік розпису тканин, колаж.

Під час опрацювання завдання було визначено етапи створення колективного твору:

1. Колективно визначити тематику.
2. Вирішити концепцію колективного твору.
3. Розробити ескізи.
4. Виконати в матеріалі (холодний, вузликовий, гарячий батік).
5. Зібрати частини в один твір (колаж).
6. Створити відео-презентацію твору.

Методом діалогу було визначено тематику «Косівський розпис», як міждисциплінарну інтеграцію, узагальнення набутих на 1-2 роках навчання навичок, знань, умінь – упровадити у творчу діяльність. Таке масштабне завдання викликало зацікавленість, пізнавальність, слугувало розвитку творчих компетентностей. Перед реалізацією завдання дистанційне навчання дало можливість використати метод сучасного інтерактивного навчання. Була можливість проаналізувати сучасні виставки, проекти текстилю в масштабах України і світу. На сьогоднішній день в он-лайн просторі є можливість віртуально відвідати виставку, саме тому більшість музеїв, галерей перейшли в такий формат роботи. Провести аналіз, надихнутись, з'ясувати для себе, що є сучасним арт-текстилем. Як інтерактивні методи, форми і прийоми, що використовувались, є такі: аналіз помилок, візуальний метод навчання; дискусія із запрошеними фахівцями; майстер-клас; метод аналізу і діагностики ситуації; метод проєктів. Мотивацією студентів було: виконати колективний проєкт-твір для участі у Всеукраїнській виставці («Світ Божий як Великдень» м. Київ).

На засадах упроваджених інноваційних завдань маємо на меті сформувати творчу компетенцію у процесі становлення та вдосконалення образотворчої грамоти в художньо-творчій діяльності; вміння здійснювати художньо-естетичну освіту засобами декоративно-прикладного мистецтва; вміння розвивати інтелектуальну, духовну, емоційно-естетичну сфери, пізнавальні, творчі й розумові здібності у процесі оволодіння мовою образотворчого мистецтва. На нашу думку, опанування студентами різних видів декоративного мистецтва допоможе їм усвідомити естетичну цінність спадщини нашого народу, допоможе у становленні їх як творчих особистостей.

У ході педагогічного експерименту встановлено, що навчання на базі інноваційних методик буде ефективним, якщо поєднувати форми і методи навчання, бути уважними до інтересів аудиторії. Освітньо-виховний процес має бути мобільним, відповідним кожній ситуації, всі зусилля повинні бути спрямованими на творчу співпрацю.

Висновки. Важливу роль у ступені відновлення традиційного народного художнього текстилю й розвитку сучасного художнього текстилю, як надбання нашого народу, відіграє цілісність системи освіти, тільки в комплексі знань формується фахівець художнього профілю, а також забезпеченні умов для творчого росту, формування духовності майбутніх фахівців на основі оволодіння історико-культурною спадщиною народного декоративно-прикладного мистецтва.

Аналіз наявних методологічних підходів до навчання та формування творчої компетентності у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, спрямованих і на пошук нових методик вдосконалення якості навчання, дозволяє по-новому оцінити ідею інноваційного навчання, викладання та оцінювання. Потрібні нові сучасні підходи до освітньо-мистецької діяльності, а, отже, і новий викладач-творець, здатний переосмислити старі методи роботи та створити комфортні умови навчання кожному студенту, забезпечити свободу творчості, можливість використання новітніх досягнень науки, техніки. Декоративно-прикладне мистецтво є змістовим компонентом підготовки майбутніх фахівців. Інноваційне наповнення змісту навчання майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва спрямоване на широкий розвиток їхніх творчих здібностей і таланту, естетичної та художньої культури, національної самосвідомості, формування професійної майстерності, завдяки чому вони стають і фахівцями народного мистецтва – носіями традицій, майстерності попередніх поколінь митців і художніх принципів народного мистецтва, творцями і продовжувачами самобутньої художньої культури українського народу.

Для успішної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва неабияким є формування творчої компетентності - естетично відобразити довколишній світ, знати декоративно-прикладне мистецтво, культуру свого народу і не тільки, займатись саморозвитком.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи дослідження пов'язуємо із розробкою й апробацією інноваційно - інтерактивних форм навчання на засадах взаємозв'язку традиційно – національних методів навчання із інноваціями в сучасному освітньому процесі як суттєвого засобу в підготовці сучасного рівня фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Література

- Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 272 с.
- Антонович Є. А., Захарчук-Чугай В. Декоративно–прикладне мистецтво : Львів: Світ, 1992. 912 с.
- Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопіль. 2010. 43 с.
- Вересоцька Н. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб формування креативної компетентності майбутнього вчителя технології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Збірник наукових праць. 2019. Вип. 1(19). С. 21-30.
- Гарбузенко Л. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб формування художньо-естетичної компетентності вчителя мистецьких дисциплін. *Освітня об'її: реалії та перспективи*. Київ: ІПТО, 2007. № 1(1).
- Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика / Гончаренко С. О., Ничкало Н. Г., Петренко В. Л. та ін. Хмельницький: ТУП, 2002.
- Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Підготовка студентів технічних університетів до виявлення креативної компетентності у професійній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Дніпро, 2018. 358 с.
- Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студ. сер. та вищ. навч. закл. І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
- Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004.
- Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2004. № 10. С. 3-9.
- Кара-Васильєва Т. В. Декоративне мистецтво України ХХ століття: у пошуках «Великого стилю». Київ: Либідь, 2005. 280с.
- Луковська О. І. Арттекстиль України у контексті європейських експериментальних тенденцій другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Автореферат дисертації на здоб.наук..ступеня докт. мистецтвознавства. Київ, 2019.
- Малевич К. Черный квадрат. СПб.: Санкт-Петербург, Азбука-классика: 2008. 288с.
- Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
- Тлумачний словник української мови. Близько 20000 слів тасловосполучень словосполучень укл. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; за заг. редакцією д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків: Книжковий клуб «КСД»:2010. 608 с.
- Fine Art . Мистецтво Одеси. №3. Київ: Ювелір-прес, 2008. 160 с.

Modern textiles and innovations in the training of future specialists in the sphere of decorative and applied arts

Bohaychuk Liudmyla³

State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, Ukraine

Borysiuk Zinaida⁴

State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, Ukraine

³ Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics of the State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

⁴ Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Decorative and Applied Arts and Graphics of the State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

The article presents some aspects of teaching and training future specialists in the sphere of decorative and applied arts alongside some issues devoted to the development of their opinion that modern artistic textiles are innovative means of decorative and applied arts and play a significant role in the development of creative competence of textile artists. The need to rethink the history of textiles in Ukraine and analyse the problems of its current artistic and industrial state, especially in the Southern regions, has been grounded.

It has been proved that the role of artistic textiles, together with carpet weaving and batik, in the socio-cultural and economic development of Ukraine's artistic space remains relevant today. Special attention is given to the genetic basis for using Ukrainian textiles (the spiritual component of the ornamental carpet) through the symbolism of which representatives of all segments of the population tried to identify with Ukraine, this basis being an integral component in the development process of the professional competence of future specialists in the sphere of decorative and applied arts.

It has been substantiated that one cannot forget the ancient traditions of textile art; it is necessary to revive them in original modern forms, to promote the development of experimental tendencies, to work creatively with textiles while teaching the course "Decorative and Applied Arts", to show how promising it is in its artistic and cultural essence, to provide an analysis of the exhibition activity as a guarantee for the development of creative search, a stimulator to the creative activity of a future specialist in decorative and applied arts. The purpose of the article is to identify the interrelations and interactions of folk and professional art; to outline the role of profession-centred art education in the development of artistic textiles in Ukraine; to analyse experimental tendencies and concepts of Ukraine's modern professional textiles.

The conclusions state that the language and style of the Ukrainian textile art has always depended on traditions and national sources, as well as on the latest trends in Western European Art. The analysis of the existing methodological approaches to teaching future specialists in decorative and applied arts, aimed at searching for new methods of improving the quality of education, and developing their professional competence enables us to assess the idea of innovative learning, teaching and assessment in a new way. An important condition for successful training of future professionals in the sphere of decorative and applied arts is the development of their creative competence, which includes the ability to emotionally perceive the environment, to creatively transform it, the awareness of the culture of peoples and nations in different periods of society development, to master universal human values, including creative values, providing creative self-realisation and self-development.

Keywords: national traditions, modern artistic textiles, specialist in decorative and applied arts, competence, modern tendencies.

References

Antonovych, Ye. A. (1992) *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo* Lviv: Svit [in Ukrainian].

Antonovych, Ye. A., Zakharchuk-Chuhai, V. (1992) *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo [Arts and crafts]*. Lviv: Svit [in Ukrainian].

Akimova, O. V. (2010) *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia tvorchoho myslennia maibutnoho vchytelia v umovakh universytetskoï osvity: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 [Theoretical and methodical bases of formation of creative thinking of the future teacher in the conditions of university education: author's ref. dis. ... Dr. Ped. Science: 13.00.04]*. Ternopil [in Ukrainian].

Derzhavni standarty profesiinoï osvity: teoriia i metodyka (2002) [State standards of vocational education: theory and methodology] Honcharenko S. O, Nychkalo N. H., Petrenko V. L. ta in. Khmelnytskyi: TUP [in Ukrainian].

Dimitrova-Burlaienko, S. D. (2018) *Pidhotovka studentiv tekhnichnykh universytetiv do vyavlennia kreatyvnoi kompetentnosti u profesiinii diialnosti: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 [Preparation of students of technical universities to identify creative competence in professional activities: dis. ... cand. ped. Science: 13.00.04]*. Dnipro [in Ukrainian].

FineArt. (2008) *Mystetstvo* Odesy. №3. Kyiv: Yuvelir-pres [in Ukrainian].

Harbuzenko, L. (2007) *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo yak zasib formuvannia khudozhno-estetychnoi kompetentnosti vchytelia mystetskykh dystsyplin [Decorative and applied art as a means of forming artistic and aesthetic competence of a teacher of art disciplines]*. Osvitianski obrii: realii ta perspektyvy. Kyiv: IPTO. № 1(1) [in Ukrainian].

Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: Svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvithoi polityky (2004) [Competence approach in modern education: World experience and Ukrainian perspectives: Library on educational policy] pid zah. red. O. V. Ovcharuk]. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].

Kontsepsiia khudozhno-estetychnoho vykhovannia uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh (2004) [The concept of artistic and aesthetic education of students in secondary schools] Informatsiinyi zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. № 10 [in Ukrainian].

Kara-Vasyliieva, T. V. (2005) Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy XX stolittia: u poshukakh «Velykoho stiliu» [Decorative art of Ukraine of the XX century: in search of "Great style"]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

Lukovska, O.I. (2019) Arttekstyl Ukrainy u konteksti yevropeiskykh eksperymentalnykh tendentsii druhoi polovyny KhKh – pochatku KhKhI stolittia. Avtoreferat dysertatsii na zdob...nauk..stupenia dokt.. mystetstvoznavstva [Art textiles of Ukraine in the context of European experimental tendencies of the second half of the XX - the beginning of the XXI century. Abstract of the dissertation on the ... science..degree of doctor art history]. Kyiv [in Ukrainian].

Malevych, K. (2008) Cherniy kvadrat [Black square]. SPb.: Sankt-Peterburh, Azbuka-klassyka [in Russian].

Padalka H. M. (2008) Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin). K.: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

Tlumachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy. Blyzko 20000 sliv taslovspoluchen slovspoluchen (2010) [Explanatory dictionary of the Ukrainian language. About 20,000 words and phrases] ukl. N.D.Kusaykina, YU.S. Tsybul'nyk; za zah. redaktsiyeyu d-ra filol. nauk, prof.V.V. Dubichyn'skoho. Kharkiv: Knyzhkovyy klub «KSD» [in Ukrainian].

Veresotska, N. (2019) Dekoratyvno – uzhytkove mystetstvo yak zasib formuvannia kreatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia tekhnolohii [Decorative - applied art as a means of forming the creative competence of the future teacher of technology]. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. Zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 1(19) [in Ukrainian].

Ziaziun, I. A. (1997) Krasa pedahohichnoi dii: navch. posib. dlia vchyteliv, aspirantiv, stud. ser. ta vyshch. navch. zakl. [The beauty of pedagogical action: textbook. way. for teachers, graduate students, students. sir. and higher. textbook lock]I. A. Ziaziun, H. M. Sahach]. Kyiv: Ukrainsko-finskyi instytut menedzhmentu i biznesu [in Ukrainian].

Accepted: June 07, 2021

